

Z HISTORII POLITYKI SPOŁECZNEJ

PRZESZŁOŚĆ ZACHOWANA W PAMIĘCI STAJE SIĘ CZĘŚCIĄ TERAŹNIEJSZOŚCI

• JUBILEUSZ 30-LĘCIA INSTYTUTU POLITYKI SPOŁECZNEJ UW

Grażyna Firlit-Fesnak
Instytut Polityki Społecznej UW

WPROWADZENIE

Żyjemy w kręgu kulturowym, w którym jubileusze odgrywają ważną rolę; obchodzimy chętnie jubileusze urodzin ludzi, świętujemy okrągłe rocznice powstania państw, instytucji czy organizacji. Obchody jubileuszy to wyjątkowy czas, czas odwoływania się do przeszłości, oceniania minionego etapu życia czy istnienia z perspektywy zarówno osiągnięć, jak i niepowodzeń, umiejscawiania Jubilata w teraźniejszości, formułowania jego planów na przyszłość. Jest to pokusa, której trudno się oprzeć.

Pracownicy Instytutu Polityki Społecznej Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego podjęli także wysiłek zorganizowania w tym roku uroczystości jubileuszowych, bowiem właśnie w październiku 2007 r. Instytut ukończył 30 lat. W porównaniu z wielu szacownymi i o wiele starszymi placówkami naukowymi w Polsce jest to młody wiek i „mały” jubileusz.

Jeśli jednak weźmiemy pod uwagę historię placówek naukowych zajmujących się w Polsce nauką o polityce społecznej i kształceniem studentów na specjalizacji czy kierunku „polityka społeczna”, to możemy śmiało powiedzieć, że – obok Instytutu Gospodarstwa Społecznego Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie – Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego jest najstarszym i doświadczonym ośrodkiem akademickim, oferującym kształcenie studentów w zakresie polityki społecznej oraz badania nad polityką społeczną rozumianą jako nauka i rodzaj polityki publicznej.

Uroczystości jubileuszowe to także święto czynu, pokazujące bogactwo duchowe i intelektualne Instytutu. Darem pracowników Instytutu Polityki Społecznej z okazji jego 30-lecia jest praca zbiorowa – podręcznik akademicki pt. *Polityka społeczna* (PWN, Warszawa 2007) oraz informator jubileuszowy *Trzydzieści lat minęło... wczoraj, dziś i jutro Instytutu Polityki Społecznej* (ASPRA-JR Warszawa 2007).

Z okazji jubileuszu 23 listopada 2007 r. odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa pt. *Jaka polityka społeczna dla Europy? Jaka Polityka społeczna dla Polski?*¹, z udziałem znamienitych gości, takich jak m.in.: rektor Uniwersytetu Warszawskiego, władze i pracownicy Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, przedstawiciele Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych

w Warszawie, Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu.

POWSTANIE INSTYTUTU POLITYKI SPOŁECZNEJ W UNIwersYTECIE WARSZAWSKIM

Minione 30 lat to cała epoka nie tylko w rozwoju nauki o polityce społecznej, ale także w warunkach ekonomicznych i społecznych działalności naukowej i dydaktycznej Instytutu Polityki Społecznej jako jednostki organizacyjnej Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. A zaczęło się wszystko w 1969 r., kiedy to z inicjatywy prof. Remigiusza Bierzanka, ówczesnego dyrektora Instytutu Nauk Politycznych oraz wówczas adiunkta dra Jana Daneckiego powstał Zakład Polityki Społecznej.

Za ich namową funkcję kierownika prekursorskiej w Uniwersytecie Warszawskim jednostki organizacyjnej podejmującej zadania organizacji kształcenia i badań naukowych w zakresie polityki społecznej przejął prof. Antoni Rajkiewicz. W związku z tym przeniósł się on ze Szkoły Głównej Planowania i Statystyki, gdzie prowadził Katedrę Polityki Społecznej na Wydziale Ekonomiczno-Społecznym, którego był też dziekanem. Jak pisał po latach o swojej decyzji prof. A. Rajkiewicz: *zadanie zorganizowania uniwersyteckiej placówki dydaktyczno-badawczej zajmującej się polityką społeczną i to w dodatku na kierunku nauk politycznych (do tej pory uprawiano tę dyscyplinę w powiązaniu z ekonomią, prawem pracy, socjologią bądź z pedagogiką społeczną) wydawało się nader pociągające i interesujące. Szczególnie zachęcająca okazała się przy tym postawa osób wchodzących w skład tworzącego się Zakładu (było wśród nich 5 osób z wykształceniem ekonomicznym, 2 socjologów i 3 prawników) oraz możliwość bliskiej współpracy z Instytutem Gospodarstwa Społecznego oraz Instytutem Pracy*².

Dokonując wyboru ideowego kierunku swojej działalności, Zakład Polityki Społecznej nawiązał do dorobku i postaw ludzi nauki Uniwersytetu Warszawskiego zaliczanych do prekursorów polskiej polityki społecznej, takich jak: Fryderyk Skarbek (1792–1866), Józef Supiński (1804–1893), Ludwik Krzywicki (1859–1941), Wacław Szubert (1912–1995)³. W badaniach naukowych rekomendowano kontynuację nurtów badawczych podejmowanych w okresie międzywojennym przez Instytut Gospodarstwa Społecznego⁴ oraz Instytut Spraw Społecznych⁵.

W 1975 r. Zakład Polityki Społecznej przemianowano w Katedrę Polityki Społecznej, obok której

działało Studium Nauk o Pracy i Polityki Społecznej. W 1977 r. w wyniku połączenia Katedry i wspomnianego Studium powstał Instytut Polityki Społecznej. Razem z Instytutem Nauk Politycznych, Instytutem Stosunków Międzynarodowych oraz Instytutem Dziennikarstwa współtworzy dzisiaj najliczniejszy pod względem liczby studentów i przodujący w rankingach uniwersyteckich Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Przez cały czas swojego istnienia – bez względu na zmieniające się uwarunkowania polityczne i ekonomiczne – Instytut Polityki Społecznej UW realizuje zadania nauczania o istocie humanistycznej polityki społecznej, o najważniejszych problemach polityki społecznej, o takich sposobach ich rozwiązywania, aby podmiotowe prawa człowieka były szanowane i respektowane w działaniu politycznym. Związane z IPS środowisko uczonych i praktyków nie tylko uczy studentów, ale prowadzi także badania i toczy nieustanny dyskurs naukowy wokół sposobów i instrumentów kształtowania ładu społecznego zgodnego z naczelnymi wartościami polityki społecznej, takimi jak: bezpieczeństwo socjalne, sprawiedliwość i solidarność społeczna.

INSTYTUT POLITYKI SPOŁECZNEJ OSIĄGNĄŁ WIEK DOJRZAŁY... BILANS MINIONYCH 30 LAT

Instytut Polityki Społecznej UW liczy sobie 30 lat. Nawiązując do faz życia człowieka, można powiedzieć, że osiągnął wiek dojrzały. Za taką opinią przemawia nie tylko jego wiek kalendarzowy, ale także bilans osiągnięć w poszczególnych obszarach aktywności. Jako placówka organizacyjna Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut rozpoczął swoją działalność w 1977 r., dysponując skromną kadrą 14 pracowników, w tym: 4 profesorów (dwóch na ryczałcie), 2 docentów, 3 doktorów, 5 magistrów. Siedziba Instytutu mieściła się na Nowym Świecie 69, w dwóch skromnych pomieszczeniach.

Badania naukowe realizowane były w ramach dwóch projektów badawczych, współpraca z zagranicznymi ośrodkami naukowymi opierała się na indywidualnych kontaktach pięciu pracowników naukowych Instytutu. Na Studium Zaocznym Pracowników Służb Socjalnych studiowało średnio na jednym roczniku pięćdziesiąt osób, na Podyplomowym Studium Pracowników Służb Pracowniczych i Socjalnych rocznie około 60 studentów, na Magisterskim Uzupełniającym Studium Nauk o Pracy i Polityce Społecznej około 100 osób. Łączna liczba osób studiujących wówczas w IPS wynosiła rocznie od 250 do 300 studentów.

Dzisiaj – w 2007 r. – w Instytucie Polityki Społecznej zatrudnionych jest 46 pracowników, w tym: 8 profesorów, 1 docent, 4 doktorów habilitowanych, 16 doktorów, 4 wykładowców, 7 pracowników inżynierjno-technicznych, 7 doktorantów. Polityka społeczna jest samodzielnym kierunkiem studiów. Na siedmiu rodzajach studiów – dziennych i zaocznych – kształcą się rocznie około 1100 studentów. Studia na kierunku polityka społeczna mają na celu wszechstronne przygotowanie studentów do wykonywania zawodu specjalisty polityki społecznej, m.in. w administracji rządowej i samorządowej, w sektorze non-profit, instytucjach gospodarki społecznej, w instytutach badawczych, centrach analiz, szkołach wyższych oraz mediach.

Instytut zmienił siedzibę – zajmuje obecnie 7 pokoi i dysponuje samodzielnie 3 salami dydaktycznymi w budynku przy ul. Nowy Świat 67 oraz Nowy Świat 69. W stosunku do naszych potrzeb i liczby studentów jest to nadal zbyt mało, ale patrząc na punkt wyjścia, można mówić o znacznym postępie w tej dziedzinie.

Badania naukowe stały się mocną stroną Instytutu. W ramach badań własnych, statutowych, grantów KBN oraz projektów Europejskiego Funduszu Społecznego pracownicy IPS prowadzą badania naukowe w takich dziedzinach, jak: teoria polityki społecznej i rozwoju, kwestie społeczne i krytyczne sytuacje życiowe, procesy decyzyjne w polityce społecznej, pomoc społeczna i praca socjalna, rynek pracy i bezrobocie, lokalna polityka społeczna, integracja i reintegracja osób oraz grup zmarginalizowanych i wykluczonych społecznie, międzynarodowa porównawcza polityka społeczna, europejska polityka społeczna, migracje i polityka migracyjna, gospodarka społeczna.

W latach 1990–2007 ukazało się ponad 70 książek autorstwa pracowników IPS, w tym kilka podręczników akademickich, m.in.: *Polityka społeczna. Stan i perspektywy* (J. Auleytner red. 1995); *Polityka społeczna. Materiały do studiowania* (A. Rajkiewicz, J. Supińska, M. Książkowski red. 1996); *Polityka społeczna. Teoria i praktyka* (J. Auleytner 1997); *Polityka społeczna. Podręcznik akademicki* (G. Firlit-Fesnak, M. Szyłko-Skoczny red. 2007), a także *Leksykon polityki społecznej* (B. Rysz-Kowalczyk red. 2001) oraz *Polsko-niemiecki i niemiecko-polski leksykon polityki społecznej i pracy socjalnej* (G. Firlit-Fesnak, H. Oberloskamp red. 2001).

W związku z akcesją Polski do UE otworzyły się nowe możliwości dla badań naukowych. W latach 2002–2004 pracownicy IPS w ramach V ramowego programu Unii Europejskiej realizowali międzynarodowy projekt badawczy *Xenophob – The European dilemma: institutional patterns and politics of „racial” discrimination*. Od 2004 r. Instytut realizuje dwa projekty badawcze w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL: Partnerstwo na rzecz Rozwoju Tu jest praca oraz Partnerstwo na rzecz rozwoju @lterCamp. Jest także koordynatorem projektu dydaktycznego *Studia Podyplomowe dla Doradców Zawodowych i Pośredników Pracy* w ramach programu SPO RZL EFS.

Do osiągnięć Instytutu należy rekomendacja 16 pomyślnie przeprowadzonych habilitacji (w tym 10 doktorów z własnego grona), 105 promocji doktorskich (w 92 przypadkach promotorami byli profesorowie z Instytutu, natomiast 13 przewodów doktorskich poprowadzili profesorowie z innych placówek naukowych)⁶.

Jubileusz Instytutu Polityki Społecznej skłania nie tylko do bilansowania jego osiągnięć, ale kieruje myśli w stronę wielu osób, które były obecne w jego rozwoju i swoją pracą, zaangażowaniem, bliską współpracą współtworzyły jego historię i dorobek. I tak, na wspomnienie zasługują osoby, które w omawianym okresie pełniły funkcje dyrektorów Instytutu. Byli to: prof. Antoni Rajkiewicz (1977–1981), prof. Andrzej Piekara (1982–1984), prof. Stanisław Czajka (1985–1990), prof. Mirosław Książkowski (1990–1996), dr hab. Barbara Rysz-Kowalczyk (1996–2002), prof. Małgorzata Szyłko-Skoczny (1.10.2002–30.09.2007). We wdzięcznej pamięci pozostali zmarli pracownicy Instytutu, którzy swoją pracą naukową, dydaktyczną i organizacyjną współtworzyli jego dorobek, nie szczędzili wysiłku dla jego dobrego rozwoju, a poprzez to stali

się częścią historii Instytutu. Byli to: prof. Marian Frank (1910–1979), prof. Stanisław Czajka (1938–1990), dr Irena Sieńko (1946–2002), prof. Jan Danecki (1928–2006) i prof. Tadeusz Kowalak (1916–2007).

Istotny wkład w rozwój Instytutu wniosły władze dziekańskie Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. W strategii rozwoju Wydziału Instytut Polityki Społecznej miał stabilną pozycję i przychylność władz dziekańskich wobec wielu własnych inicjatyw, decydujących o jego pomyślnym rozwoju badawczym, dydaktycznym i kadrowym.

Nie sposób nie wspomnieć dobrej współpracy z bratnimi instytutami, tworzącymi wspólnie społeczność akademicką Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych. Minione lata były czasem dobrego wspólnego bytowania z Instytutami: Nauk Politycznych, Stosunków Międzynarodowych i Dziennikarstwa. Cechą charakterystyczną tej współpracy była umiejętność godzenia nie zawsze zbieżnych interesów wszystkich instytutów i akceptacja aspiracji rozwojowych Instytutu Polityki Społecznej.

W jubileuszowych wspomnieniach nie może zabraknąć ośrodków akademickich i naukowych, z którymi Instytut współpracuje od początku swojego istnienia. To przede wszystkim Katedra Polityki Gospodarczej i Społecznej Akademii Ekonomicznej w Katowicach i wieloletni jej kierownik, serdeczny przyjaciel Instytutu prof. Lucyna Frąckiewicz wraz z jej uczniami, dzisiaj w większości pracownikami naukowymi tej i innych zacnych uczelni w Polsce. To także Instytut Gospodarstwa Społecznego Szkoły Głównej Handlowej wraz z prof. Adamem Kurzynowskim i pracownikami nauki wywodzącymi się z tego Instytutu. Bliskie kontakty naukowe i dobra współpraca łączyła IPS przez wszystkie lata jego istnienia z Instytutem Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie. Od wielu lat Instytut Polityki Społecznej współpracuje także z Katedrą Socjologii i Polityki Społecznej Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, kierowaną przez prof. Zdzisława Piszę, z prof. Krzysztofem Piątkiem – kierownikiem Zakładu Polityki Społecznej Instytutu Socjologii Uniwersytetu im. M. Kopernika w Toruniu, z prof. Zenonem Wiśniewskim – kierownikiem Katedry Gospodarowania Zasobami Pracy Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu, z prof. Ryszardem Horodeńskim z Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, prof. Józefem Orczykiem z Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, z prof. Robertem Rauzińskim z Instytutu Śląskiego w Opolu.

Od początku swojego istnienia Instytut Polityki Społecznej był obecny w procesie tworzenia środowiska naukowego polityków społecznych i – jeśli użyć określenia prof. Jolanty Supińskiej – infrastruktury instytucjonalnej naszej dyscypliny. Był współorganizatorem konferencji płockich, zainicjowanych w 1971 r. przez prof. Antoniego Rajkiewicza oraz prof. Wacława Szuberta. Stanowiły one swoistą „formę inicjacji środowiskowej”⁷⁷. Organizowane były przez dziesięć lat, a ostatnia z nich odbyła w 1980 r. Konferencje te przyczyniły się do integracji środowiska polityków społecznych, do wymiany doświadczeń między wykładowcami akademickimi a praktykami i społecznikami.

W 1975 r. rozpoczęła się tradycja konferencji ustronińskich (organizowanych na początku w ośrodku resortowym w Ustroniu Wielkopolskim koło Wieruszowa), trwająca do dziś w postaci corocznych kon-

ferencji czerwcowych. Konferencje w Ustroniu miały i mają nadal – oprócz naukowego – także komponent dydaktyczny, gdzie toczy się spór o metody i formy pracy dydaktycznej ze studentami, gdzie fragmenty swoich dysertacji prezentowali i prezentują doktoranci i asystenci. Konferencje te łączą środowisko polityków społecznych głównie z ekonomistami i socjologami; coraz bardziej widoczna staje się formuła ich wielodyscyplinarności. Instytut Polityki Społecznej był i jest nadal aktywnym ich uczestnikiem.

Ponadto Instytut Polityki Społecznej współpracuje z takimi placówkami naukowymi i instytucjami, jak: Komitet Nauk o Pracy i Polityce Społecznej PAN, Komitet Badań i Prognoz PAN, Rządowa Komisja Ludnościowa, Fundacja im. Friedricha Eberta, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej.

Pracownicy Instytutu Polityki Społecznej byli powoływani na wysokie stanowiska państwowe (ministra, sekretarza stanu i dwukrotnie na podsekretarza stanu oraz przewodniczącą Rady Społecznej przy Prezesie Rady Ministrów), są członkami bądź pełnią funkcje kierownicze w wielu różnych organizacjach ogólnokrajowych i instytucjach centralnych. Funkcję redaktora naczelnego „Problemów Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje” przez wiele lat pełnił prof. Jan Danecki, obecnie sprawuje ją prof. Jolanta Supińska. Profesorowie pracujący w Instytucie wchodził również w skład kolegium redakcyjnego „Polityki Społecznej” i „Pracy Socjalnej” oraz współpracują z redakcjami innych czasopism zajmujących się polityką społeczną.

W omawianym okresie Instytut Polityki Społecznej współpracował z wielu instytucjami zagranicznymi w 15 krajach. W latach 1990–2007 realizowano projekty badawcze we współpracy z takimi placówkami naukowymi, jak: Niemiecki Instytut Młodzieży w Monachium, Instytut Socjologii i Instytut Nauk Politycznych Wolnego Uniwersytetu w Berlinie, Międzynarodowa Organizacja Pracy, Komisja Wspólnot Europejskich w Brukseli, Wiedeński Instytut Nauk Humanistycznych, World Alliance for Citizen Involvement (CIVICUS) z siedzibą w Waszyngtonie, John Hopkins University w USA, Université Laval w Kanadzie, Centre de Sociologie Rural w Paryżu, Central European University w Pradze, UNDP, Holenderski Instytut Studiów w dziedzinie Humanistyki i Nauk Społecznych w Wassenaar, Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu w Hanowerze, Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Kolonii, Uniwersytet Techniczny w Berlinie, Uniwersytet w Trento, Joanneum Uniwersytet w Grazu.

Po 1990 r. zdecydowanie wzrosły możliwości pozyskiwania stypendiów i wyjazdów za granicę w celach dydaktycznych i naukowych. Okres przedakcesyjny był korzystny z tego punktu widzenia, jako że wiele ośrodków akademickich i badawczych w krajach UE-15 – korzystając ze środków unijnych – prowadziło programy edukacyjne i badawcze, w których pożądany, a nawet konieczny był udział pracowników naukowych, doktorantów i studentów z krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Ponadto po 2000 r. Komitet Badań Naukowych udostępnił doktorantom możliwość ubiegania się o granty na badania prowadzone w ramach prac doktorskich i część tych środków mogła być wykorzystana na pobyty studyjne w innych krajach.

Stypendia i pobyty studyjne pracowników Instytutu Polityki Społecznej po 1990 r. były finansowane m.in.

z takich źródeł, jak: DAAD, SOKRATES, Jean Monnet, Carl Duisburg Gesellschaft, Aleksander von Humboldt Stiftung, Jugendwerk. Skorzystało z nich co najmniej 20 pracowników i doktorantów. Co roku wzrasta liczba pracowników i doktorantów Instytutu uczestniczących w konferencjach międzynarodowych, zapraszanych do różnego rodzaju instytucji jako eksperci, doradcy, wykładowcy. Aktywność w tym zakresie przejawia niemal cały zespół pracowników i doktorantów.

Spółeczność Instytutu Polityki Społecznej pomnaża wypracowany przez lata kapitał codzienną pracą, innowacyjnością i kreatywnością. Rada Naukowa i dyrekcja Instytutu, zakłady badawcze, wszyscy pracownicy naukowcy, doktoranci i pracownicy administracji współtworzą dzisiejszy wizerunek Instytutu, którego dewizą jest aktywność naukowa, wysoka jakość kształcenia studentów i troska o dalszy, pomyślny rozwój Instytutu.

Przeszłość zachowana w pamięci staje się częścią teraźniejszości – pisał przed laty Tadeusz Kotarbiński. Tą myślą opatrzyłam tytuł niniejszego jubileuszowego wspomnienia, dedykując ją spadkobiercom dotychczasowego dorobku Instytutu Polityki Społecznej. Jestem bowiem przekonana, iż wypracowany w przeszłości kapitał intelektualny stanowi wielką wartość, a jego wykorzystanie może stanowić istotny czynnik dalszego, pomyślnego rozwoju Instytutu.

PLANY NA PRZYSZŁOŚĆ

Jubileusz sprzyja nie tylko bilansowaniu minionych lat, sumowaniu dorobku Instytutu Polityki Społecznej, ocenie jego osiągnięć i niedostatków, ale jest także dobrym momentem dla formułowania planów na przyszłość, próbą określenia co byłoby korzystne i pożądane w jego rozwoju zarówno z punktu widzenia interesu Instytutu jako placówki naukowej, jak też z punktu widzenia rozwoju nauki o polityce społecznej i polityki społecznej jako sfery działania politycznego. Dorobek naukowy i wieloletnie doświadczenia w realizacji kilku rodzajów studiów, kapitał ludzki i społeczny, nie najgorsze już – chociaż niezadowolające – zaplecze materialne, uzasadniają nakreślenie przyszłych kierunków działalności Instytutu Polityki Społecznej w kilku obszarach.

Jednym z nich jest doskonalenie oferty edukacyjnej Instytutu Polityki Społecznej. Myślę tutaj o monitorowaniu i ewaluacji programów studiów wdrażanych wraz z przejściem w 2007 r. do systemu dwustopniowej organizacji procesu kształcenia w ramach kierunku „polityka społeczna” oraz o rozważeniu uruchomienia specjalizacji „praca socjalna” i „rozwój lokalnej polityki społecznej”.

Biorąc pod uwagę potrzeby rynku edukacyjnego wskazanym byłoby opracowanie programów nowych kierunków studiów podyplomowych, takich jak: zarządzanie polityką społeczną, organizacja systemu integracji i reintegracji społecznej, polityka społeczna i komunikacja społeczna. W tym ostatnim profilu studiów podyplomowych wskazane byłoby kształcenie interdyscyplinarne w ramach współpracy z pozostałymi instytutami Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych. W uruchomieniu wyżej wymienionych nowych kierunków studiów podyplomowych mogą być pomocne środki Europejskiego Funduszu Społecznego, co implikuje konieczność aplikowania o nowe projekty edukacyjne.

Dalszego doskonalenia wymaga proces wymiany studentów i wykładowców, w tym szczególnie poszerzenie oferty studiów zagranicznych dla studentów kierunku „polityka społeczna” oraz zwiększenie udziału pracowników Instytutu w realizacji programu studiów w języku angielskim dla studentów z uczelni zagranicznych.

Konieczne są inwestycje w wyposażenie sal dydaktycznych w podstawowe urządzenia audiowizualne, co pozwoliłoby na doskonalenie metod nauczania i wyższą jakość procesu dydaktycznego.

Drugi obszar działalności Instytutu – badania naukowe i współpraca z ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą wymaga nie tylko kontynuacji, ale także określenia nowych nurtów badawczych. Dotychczasowe kierunki badań, szczególnie w obszarze polityki rynku pracy, porównawczej polityki społecznej, rozwoju lokalnego, zabezpieczenia społecznego, trzeciego sektora i pomocy społecznej mają trwałą pozycję w pracach badawczych wielu pracowników Instytutu i w tym zakresie IPS może stanowić ważne zaplecze eksperckie i doradcze dla instytucji rządowych i samorządowych.

W pracach naukowych młodszej generacji pracowników rozwijają się nurty badawcze dotyczące takich zagadnień, jak: procesy migracyjne w Polsce i w Europie, gospodarka społeczna i przedsiębiorczość społeczna, instrumenty integracji grup i jednostek dyskryminowanych i wykluczonych społecznie, diagnoza problemów społecznych we współczesnej Polsce. Nowe obszary badań implikują potrzebę modyfikacji struktury organizacyjnej Instytutu Polityki Społecznej w celu zgodności podziału na zakłady z aktualną problematyką badawczą Instytutu.

Istotnym źródłem wspierania badań naukowych mogą stać się środki Europejskiego Funduszu Społecznego. W ostatnich trzech latach w Instytucie powstały zespoły pracowników aplikujące z dobrym skutkiem wnioski o projekty badawcze; ich wiedza i doświadczenia stanowią cenny kapitał i szansę na dalsze wykorzystanie tego źródła finansowania badań naukowych. Instytut jest także gotowy do udziału w partnerskich projektach badawczych łączących ośrodki akademickie i naukowe z różnych regionów Polski i Europy, w przeprowadzaniu badań nad polityką społeczną realizowaną w Polsce, prowadzenia monitoringu reform społecznych oraz opracowania analiz, raportów i ekspertyz w tej dziedzinie polityki państwa.

Wzorem tradycji konferencji płockich i ustronkich, w których organizacji IPS miał w przeszłości trwałe miejsce, w strategii dalszego rozwoju Instytutu ważne miejsce zajmą działania na rzecz integracji środowiska polityków społecznych. Instytut Polityki Społecznej zamierza rozwijać współpracę badawczą z ośrodkami akademickimi i naukowymi z różnych regionów Polski, Komitetem Nauk o Pracy i Polityce Społecznej PAN, Polskim Towarzystwem Polityki Społecznej, administracją rządową i samorządową, uczestniczyć aktywnie w dyskursie akademickim wokół aktualnych zadań nauki o polityce społecznej, jej użyteczności dla polityki społecznej rozumianej jako sfera działań politycznych.

Szkicowanie planów na przyszłość oznacza jedynie określenie możliwości, których cechą jest zarówno urok ich spełnienia, jak i niepokój o ich ograniczenie przez trudną do przewidzenia rzeczywistość. W roku

jubileuszu 30-lecia Instytutu Polityki Społecznej, pozostaje wyrazić nadzieję, że zespół pracowników Instytutu doświadczy uroku spełnienia ambitnych planów dalszego rozwoju tego zasłużonego dla nauki o polityce społecznej ośrodka akademickiego.

¹ Sprawozdanie z tej konferencji zostanie opublikowane w kolejnym numerze „Polityki Społecznej”.

² A. Rajkiewicz, *Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego – geneza, rozwój, współczesność i przyszłość*, w: G. Firlit-Fesnak, *Trzydzieści lat minęło...wczoraj, dziś i jutro Instytutu Polityki Społecznej*, ASPRA-JR, Warszawa 2007, s. 6.

³ Tamże.

⁴ Instytut Gospodarstwa Społecznego (IGS) utworzono w 1920 r. w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Jego kierownikiem do 1941 r. był wybitny socjolog Ludwik Krzywicki. IGS zainicjował badania problemów społecz-

nych ówczesnej Polski oraz rozwój teorii i praktyki polityki społecznej. Prowadzone w latach międzywojennych w IGS badania naukowe dotyczyły takich zagadnień, jak: warunki bytu ludności, ubezpieczenia społeczne, funkcjonowanie samorządów lokalnych, bezrobocie w mieście i na wsi. Instytut podjął również problematykę pamiętnikarską. W wyniku ogłoszenia konkursu IGS wydał w 1933 r. słynne Pamiętniki bezrobotnych, *Pamiętniki chłopów (1935–1936)* oraz *Pamiętniki emigrantów (1939 r.)*. Instytut prezentował koncepcję aktywnej polityki społecznej wobec kwestii społecznych.

⁵ Prowadzone przez Instytut Spraw Społecznych (1931) badania dotyczyły takich zagadnień, jak: ochrona pracy, ubezpieczenia społeczne, rynek pracy, bezrobocie, emigracja, opieka społeczna.

⁶ A. Rajkiewicz, *Instytut Polityki Społecznej...*, op. cit., s. 8.

⁷ J. Supińska, *Powrót do tradycji – od Płocka do Włocławka*, w: Grażyna Firlit-Fesnak (red.), *Regionalne aspekty reform społecznych*, Warszawa 2001, s. 18.

SUMMARY

The paper presents research and didactic achievements of the Institute of Social Policy of Warsaw University, one of the oldest academic centers which educates students in the sphere of social policy and does the research in the field of social policy, understood as a science and a form of public activity. The text introduces into the very idea of the jubilee and presents the activities which the team of the Institute undertook to celebrate its 30-th anniversary. The work presents the origins of the Institute and its creators, characterizes its research achievements in the past 30 years, presents the evolution of didactic programs, forms and partners of scientific and didactic cooperation in Poland and abroad. It also presents persons and institutions important for the development of the Institute and its achievements. Finally the paper includes plans for the future of the Institute as the academic centre influential for the development of the science of social policy.